

Často kladené otázky ve vztahu k jednotnému environmentálnímu stanovisku

(ke dni 17. 7. 2023)

1) Účinnost zákona

Kdy nabývá zákon o jednotném environmentálním stanovisku a jeho doprovodný změnový zákon účinnosti?

Oba zákony nabývají účinnosti dne 1. ledna 2024. Dotýká se jich však ustanovení § 334a stavebního zákona o tzv. přechodném období. Dle něj se ve věcech týkajících se záměrů podle stavebního zákona postupuje v období od 1. ledna 2024 do 30. června 2024 podle dosavadních právních předpisů, s výjimkou vyhrazených staveb uvedených v příloze č. 3 ke stavebnímu zákonu.

To tedy znamená, že jednotné environmentální stanovisko se bude v období od 1. ledna 2024 do 30. června 2024 vydávat pouze pro vyhrazené stavby ve smyslu stavebního zákona (dálnice, železnice, letiště, vedení energie, výroby energie z obnovitelných zdrojů atd.). Při povolování všech ostatních záměrů se bude postupovat podle dosavadních právních předpisů, tedy ve znění účinném ke dni 31. 12. 2023.

U změn obsažených v doprovodném změnovém zákoně (č. 149/2023 Sb.), se jejich aplikace bude lišit podle toho, zda jsou spojeny s vydáváním jednotného environmentálního stanoviska, resp. povolením záměru podle stavebního zákona, či nikoli. U změn, které s výše uvedeným souvisí, se bude postupovat v období od 1. ledna 2024 do 30. června 2024 rovněž tak, že se použijí pouze v případě, kdy je záměrem vyhrazená stavba podle přílohy č. 3 ke stavebnímu zákonu. Ostatní změny však nabývají účinnosti ke dni 1. ledna 2024. Přehled konkrétních změn s uvedením data, od něhož se budou aplikovat, bude součástí metodických pokynů, které MŽP vydá.

Pro úplnost je vhodné dodat, že do 31. 12. 2023 nenastává v souvislosti s jednotným environmentálním stanoviskem žádná změna, bude se tedy u všech záměrů postupovat podle dosavadních právních předpisů.

K dané problematice zveřejnilo Ministerstvo pro místní rozvoj společné metodické doporučení uveřejněné zde:

<https://www.mmr.cz/getattachment/167a6b6b-2dda-470f-a1f3-97c334f85eca/Spolecne-stanovisko-ministerstev-k-%C2%A7-334a.pdf.aspx?lang=cs-CZ&ext=.pdf>

2) Rozsah jednotného environmentálního stanoviska

Jaké akty jednotné environmentální stanovisko nahrazuje?

Jednotné environmentální stanovisko se vydává namísto 26 správních úkonů obsažených v 10 samostatných zákonech, a to pouze pro záměry, které podléhají povolování podle stavebního zákona nebo které podléhají posouzení vlivů na životní prostředí podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. V každém zákoně je taxativní výčet správních úkonů, které jsou součástí jednotného environmentálního stanoviska.

Zde je jejich úplný seznam:

Zákon o geologických pracích (62/1988 Sb.)

Území se zvláštními podmínkami geologické stavby, zejména s předpokládanými ložisky nerostů nebo se zvlášť nepříznivými inženýrskogeologickými poměry (§ 13 odst. 3)

Zákon o ochraně přírody a krajiny (114/1992 Sb.)

Zásah do významného krajinného prvku (§ 4 odst. 2)

Zabránění úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů (§ 5 odst. 3)

Odchylný postup při ochraně volně žijících ptáků (§ 5b odst. 1)

Povolení ke kácení dřevin (§ 8 odst. 1)

Povolování výjimek ze zákazů ničit, poškozovat nebo upravovat jeskyně (§ 10 odst. 2)

Zásah do krajinného rázu (§ 12 odst. 2)

Souhlas k činnostem v ochranném pásmu ZCHÚ (§ 37 odst. 2)

Souhlas k činnostem v ochranném pásmu památného stromu (§ 46 odst. 1)

Výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů (§ 56 odst. 1)

Souhlas se zřízením nebo zrušením účelových komunikací, stezek a pěšin (§ 63 odst. 1)

Zákon o ochraně ZPF (334/1992 Sb.)

Souhlas s odnětím půdy ze ZPF (§ 9)

Lesní zákon (289/1995 Sb.)

Souhlas s dělením lesních pozemků (§ 12 odst. 3)

Souhlas s dotčením pozemků PUPFL (§ 14 odst. 2)

Odnětí pozemků z PUPFL (§ 16)

Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí (100/2001 Sb.)

Závazné stanovisko k posouzení vlivů záměru na životní prostředí (§ 9a) - pouze v případě žádosti investora o zahrnutí do jednotného environmentálního stanoviska

Vodní zákon (254/2001 Sb.)

Souhlas ke stavbám a činnostem, k nimž není třeba povolení dle vodního zákona (§ 17 odst. 1)

Stanovisko k umístování a povolování staveb (§ 104 odst. 3)

Zákon o pohřebnictví (256/2001 Sb.)

Stanovisko ke zřízení veřejného pohřebiště (§ 17 odst. 2)

Zákon o ochraně ovzduší (201/2012 Sb.)

Závazné stanovisko k povolení záměru obsahujícího vyjmenovaný stacionární zdroj (§ 11 odst. 2 písm. b))

Závazné stanovisko k povolení záměru dálnice a silnice I. třídy v zastavěném území či parkoviště s kapacitou nad 500 míst (§ 11 odst. 2 písm. d)

Zákon o prevenci závažných havárií (224/2015 Sb.)

Závazné stanovisko při povolování nového objektu (§ 49 odst. 3)

Závazné stanovisko při realizaci nové stavby (mimo jednoduché stavby) v dosahu havarijních projevů stávajícího objektu (§ 49 odst. 4)

Zákon o odpadech (541/2020 Sb.)

Stanovisko k terénním úpravám a odstranění stavby (§ 146 odst. 3 písm. a))

Nakládání s odpady ke změně dokončené stavby (§ 146 odst. 3 písm. b))

Zřízení zařízení určeného pro nakládání s odpady (§ 146 odst. 3 písm. c))

3) Náležitosti žádosti

Jaké náležitosti musí splňovat žádost o jednotné environmentální stanovisko?

Žádost musí obsahovat obecné náležitosti podle správního řádu (musí být patrné, kdo ji podává, o co žádá atd.) a dále musí obsahovat náležitosti stanovené jinými právními předpisy pro vydání jednotlivých správních úkonů, namísto nichž se vydává jednotné environmentální stanovisko. Je-li tedy potřeba pro povolení záměru např. odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu, musí žádost o jednotné environmentální stanovisko obsahovat rovněž všechny náležitosti podle § 9 odst. 6 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu.

Za zmínku v tomto ohledu stojí ustanovení § 83a zákona o ochraně přírody a krajiny, které nově stanovuje náležitosti žádosti o vydání souhlasu, povolení nebo jiného rozhodnutí, závazného stanoviska, vyjádření anebo jiného správního úkonu podle tohoto zákona nebo jednotného environmentálního stanoviska.

Součástí žádosti o jednotné environmentální stanovisko musí být vždy rovněž dokumentace pro povolení záměru podle stavebního zákona nebo srovnatelný podklad vyžadovaný jiným právním předpisem jako podklad pro první následné řízení, nepodléhá-li záměr povolování podle stavebního zákona, ale podléhá-li posouzení vlivů na životní prostředí podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (například návrh na stanovení dobývacího prostoru podle § 2 vyhlášky Českého báňského úřadu č. 172/1992 Sb., o dobývacích prostorech, ve znění pozdějších předpisů).

4) Výzva k odstranění vad žádosti

Co když příslušný orgán nestihne vyzvat žadatele do 10 pracovních dnů od podání k odstranění vad žádosti?

Jedná se o pořádkovou lhůtu, s jejímž nedodržením jsou spjaty nanejvýš následky předpokládané ustanovením § 80 správního řádu (opatření proti nečinnosti). Lhůta pro vydání jednotného environmentálního stanoviska běží ode dne podání úplné žádosti.

5) Stavební záměry podléhající vydání jednotného environmentálního stanoviska

Pro jaké záměry podle stavebního zákona se vydává jednotné environmentální stanovisko?

Jednotné environmentální stanovisko se vydává ke všem záměrům, které vyžadují povolení podle stavebního zákona (Hlava III stavebního zákona). Ke stavbám, jejich změnám, terénním úpravám a zařízením, které nevyžadují povolení záměru ve smyslu stavebního zákona, se jednotné environmentální stanovisko nevydává (např. drobné stavby uvedené v příloze č. 1 ke stavebnímu zákonu nebo změny využití území podle § 214 stavebního zákona).

Je-li k těmto záměrům nezbytné vydání některých správních úkonů z oblasti ochrany životního prostředí, vydají se tyto samostatně, ne jako součást jednotného environmentálního stanoviska.

6) Záměry, které podléhají posouzení vlivů na životní prostředí podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí

Pokud záměr nepodléhá povolování podle stavebního zákona, v jakých případech se k němu přesto vydává jednotné environmentální stanovisko?

Jednotné environmentální stanovisko se kromě záměrů podléhajících povolování podle stavebního zákona vydává rovněž pro záměry podléhající posouzení podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Termín „posouzení“ zákon o posuzování vlivů na životní prostředí definuje jako proces, na jehož začátku je předložení dokumentace vlivů záměru na životní prostředí a na jehož konci je vydání stanoviska k posouzení vlivů provedení záměru na životní prostředí (stanovisko EIA) a jeho zahrnutí do navazujících řízení. Fáze zjišťovacího řízení tedy pod pojem „posouzení“ zahrnuta není. To znamená, že jednotné environmentální stanovisko se vydává pro záměry podléhající povolování podle stavebního zákona nebo pro záměry podléhající vydání stanoviska EIA. V praxi se bude jednat o záměry, u kterých je jisté, že stanovisko EIA bude muset být vydáno, nebo o záměry, u kterých již vydáno bylo a je platné.

Budou tedy existovat celkem 3 obecné situace, kdy bude vydáváno jednotné environmentální stanovisko. Zaprvé pro záměry, které podléhají povolování podle stavebního zákona, ale nepodléhají povinnosti vydání stanoviska EIA. Zadruhé pro záměry, které nepodléhají povolování podle stavebního zákona, ale podléhají povinnosti vydání stanoviska EIA. A zatřetí pro záměry, které podléhají současně jak povolování podle stavebního zákona, tak i povinnosti vydání stanoviska EIA.

7) Určování věcné příslušnosti

Jak se určí kompetence, pokud je dotčeno současně ustanovení § 12 písm. b) zákona a některý z bodů 1 až 7 uvedených v ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) zákona?

Podle 12 písm. b) zákona ve spojení se zákonem o posuzování vlivů na životní prostředí vydává jednotné environmentální stanovisko Ministerstvo životního prostředí v případě, je-li příslušné

k posouzení záměru podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Vždy tedy, kdy MŽP posuzuje záměr podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, vydává k němu rovněž jednotné environmentální stanovisko, a to ať už jsou oba procesy spojeny, nebo žadatel předloží žádost o vydání jednotného environmentálního stanoviska až po vydání závazného stanoviska k posouzení vlivů záměru podle § 9a zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.

Např. podle § 14 odst. 1 písm. a) bodu 6 vydává jednotné environmentální stanovisko krajský úřad, je-li součástí záměru stacionární zdroj uvedený v příloze č. 2 k zákonu o ochraně ovzduší nebo pozemní komunikace kategorie dálnice nebo silnice I. třídy v zastavěném území obce nebo parkoviště s kapacitou nad 500 parkovacích stání.

V tomto případě platí (jde-li o dálnici), že jednotné environmentální stanovisko vydává Ministerstvo životního prostředí, neboť je dle bodu 47 přílohy č. 1 k zákonu o posuzování vlivů na životní prostředí příslušné k posouzení vlivů dálnic na životní prostředí, a současně je u dálnice zřejmé, že posouzení bude povinné (s jistotou bude vydáno stanovisko EIA). Obdobně to platí i v ostatních případech stanovujících kompetenci krajského úřadu podle § 14 písm. a). Např. pokud je součástí záměru, který podléhá posouzení vlivů na životní prostředí Ministerstvem životního prostředí rovněž odnětí pozemků ze zemědělského nebo lesního půdního fondu o zákonem stanovené výměře či potřeba získat výjimku ze zákazů zvláště chráněných rostlin nebo živočichů podle zákona o ochraně přírody a krajiny, nepřechází kompetence k vydání jednotného environmentálního stanoviska na krajský úřad, avšak zůstává jako celek Ministerstvu životního prostředí, je-li příslušné k posouzení vlivů záměru podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.

8) Určování místní příslušnosti

Jak se určuje kompetence k vydání jednotného environmentálního stanoviska u záměrů nacházejících se na území více správních obvodů?

Nachází-li se záměr na území více správních obvodů, je podle § 18 odst. 2 zákona k vydání jednotného environmentálního stanoviska příslušný orgán, v jehož správním obvodu se nachází větší část posuzovaného záměru, nestanoví-li právní předpis jinak. Příslušný orgán záměr projedná s ostatními správními orgány, na území jejichž správních obvodů se záměr nachází.

Příkladem, kdy jiný právní předpis obsahuje odlišnou úpravu, může být § 11 odst. 3 zákona o ochraně ovzduší, v němž rozhoduje o příslušnosti větší část záměru v zastavěném území.

Ostatními správními orgány, na území jejichž správních obvodů se záměr nachází, s nimiž má být záměr dle zákona příslušným orgánem projednán, se rozumí pouze správní orgány na hierarchicky shodné úrovni s příslušným orgánem (krajské úřady projednají záměr s dalšími krajskými úřady, na jejichž území se záměr nachází, ORP s dalšími ORP).

9) Zvláště chráněná území

Vydává se jednotné environmentální stanovisko i ve zvláště chráněných územích?

Ano, ovšem s výjimkou správních úkonů vydávaných podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Ty jsou součástí tzv. společného rozhodnutí podle § 83 odst. 9 zákona o ochraně přírody

a krajiny, které vydává správní orgán příslušný v rámci daného zvláště chráněného území, tedy buď Správa NP (na území národních parků), Agentura ochrany přírody a krajiny (na území chráněných krajinných oblastí, národních přírodních památek a národních přírodních rezervací), nebo krajský úřad (na území přírodních památek, přírodních rezervací, evropsky významných lokalit nebo ptačích oblastí).

Součástí společného rozhodnutí k záměru na území národního parku je rovněž souhlas s odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu podle zákona o ochraně zemědělského půdního fondu a rozhodnutí o odnětí pozemků určených k plnění funkcí lesa nebo o omezení jejich využívání pro plnění funkcí lesa nebo vyjádření z hlediska dotčení pozemků určených k plnění funkcí lesa těžbou nevyhrazených nerostů nebo pozemků určených k plnění funkcí lesa o výměře 1 ha a více podle lesního zákona.

10) Vyjádření správních orgánů příslušných podle jiných právních předpisů

Jakou formu (resp. obsah) má mít vyjádření správních orgánů příslušných podle jiných právních předpisů, o které si může podle § 4 orgán JES zažádat? Tzn. co bude obsahem tohoto vyjádření (např. k povolení kácení dřevin) – jen informace, zda některé ze dřevin nejsou chráněny jako dřívce uložená náhradní výsadba, popř. sdělení možných pozemků pro uložení náhradní výsadby nebo se může jednat o téměř předpřipravené závazné stanovisko?

Z vyjádření správní orgánu příslušného podle jiného právního předpisu, který k němu byl podle § 4 odst. 1 zákona vyzván příslušným orgánem, musí být zřejmé, zda je záměr z hlediska dotčených zájmů přípustný a jaké případné podmínky mají být z hlediska chráněných zájmů zahrnuty do jednotného environmentálního stanoviska. Jedná se o úkon podle části čtvrté správního řádu, jako takový musí být náležitě odůvodněn, aby se mohl stát plnohodnotným odborným podkladem pro následné vydání jednotného environmentálního stanoviska.

Příslušný orgán může ve své žádosti o vyjádření blíže specifikovat jeho požadovaný obsah a rozsah, s přihlédnutím k okolnostem konkrétního záměru.

11) Rozsah vyhodnocování přípustnosti záměru

Musí být vyhodnocována přípustnost záměru z hlediska všech dotčených složek životního prostředí i v případě, kdy je na základě již provedeného vyhodnocení zjevné, že záměr není přípustný?

Ano. Jednotné environmentální stanovisko se vydává namísto jednotlivých vybraných správních úkonů obsažených v samostatných právních předpisech. Žadatel, potažmo stavebnímu úřadu, musí být předložena komplexní odůvodněná úvaha obsahující vyhodnocení všech dotčených zájmů z hlediska ochrany životního prostředí, s akcentem na to, z jakého důvodu případně není záměr přípustný. Je to důležité i vzhledem k případnému následnému přezkumu celého stanoviska, v rámci nějž mohou být konkrétní jednotlivosti posouzeny jako celek odlišně.

12) Prodloužení lhůty pro vydání jednotného environmentálního stanoviska a důsledek pro fikci

Za jakých podmínek a jakým způsobem lze prodloužit lhůtu pro vydání jednotného environmentálního stanoviska? Jaký je vztah tohoto prodloužení k fikci souhlasu podle stavebního zákona?

Lhůtu pro vydání jednotného environmentálního stanoviska lze prodloužit o 30 dní, je-li s ohledem na okolnosti záměru nezbytné obstarat další podklady, provést ohledání na místě nebo jedná-li se o zvlášť složitý případ. Prodloužení se činí usnesením, které se poznamená do spisu a žadatel se o něm vyrozumí.

V případě, kdy by nebylo ani v této prodloužené lhůtě jednotné environmentální stanovisko vydáno, považuje se za podmínek stanovených v ustanovení § 178 odst. 3 stavebního zákona za souhlasné a bez podmínek, nejedná-li se o jednotné environmentální stanovisko, jež je z fikce souhlasu v souladu s ustanovením § 178 odst. 4 stavebního zákona vyloučeno.

Nebyla-li usnesením lhůta pro vydání jednotného environmentálního stanoviska prodloužena, nastává fikce souhlasu již po marném uplynutí zákonné lhůty pro jeho vydání.

13) Portál stavebníka

Bude portál stavebníka plně využíván i pro účely vydávání jednotného environmentálního stanoviska? Jak to bude do doby jeho zprovoznění?

Ano, po zprovoznění portálu stavebníka a dalších stavebním zákonem předpokládaných elektronických systémů bude komunikace mezi stavebními úřady a orgány ochrany životního prostředí probíhat jejich prostřednictvím. Do portálu bude vložen záměr, včetně všech příloh a souvisejících žádostí. Všechny k tomuto záměru vydávané podkladové akty budou evidovány v portálu.

Podání prostřednictvím portálu stavebníka je fakultativní, nikoli obligatorní. Zákon, ani stavební, ani žádný z předpisů v oblasti ochrany životního prostředí, nevylučuje stávající možnosti podání, tedy elektronické či písemné. Vzájemná komunikace mezi správními orgány navzájem, i mezi správními orgány a žadatelem, bude tedy probíhat za využití stávajících prostředků, což nebude mít vliv na zákonem stanovené lhůty.

14) Účast veřejnosti

Jak bude od 1. ledna 2024 zákonem upravena účast veřejnosti?

Účast veřejnosti upravuje i nadále § 70 odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny, došlo však s účinností od 1. ledna 2024 k jeho novelizaci.

Účast veřejnosti bude za podmínek stanovených § 70 odst. 3 (spolek s hlavním posláním ochrany přírody a krajiny) možná ve všech správních řízeních podle zákona o ochraně přírody a krajiny, a dále v řízeních o povolení záměru vedených stavebním úřadem, v nichž se rozhoduje na základě jednotného environmentálního stanoviska vydávaného namísto povolení ke kácení dřevin podle § 8 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny nebo výjimky

ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů podle § 56 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny.

Účast stanovená zákonem o posuzování vlivů na životní prostředí zůstává výše uvedeným nedotčena. Dotčená veřejnost podle § 3 písm. i) bodu 2 zákona se tedy může stát účastníkem navazujícího řízení, pokud se do něj přihlásí.

15) Koordinované závazné stanovisko

Co znamená povinnost správních orgánů vydávat koordinované závazné stanovisko?

Podle ustanovení § 176 stavebního zákona platí, že je-li dotčeným orgánem podle jiného právního předpisu tentýž orgán veřejné správy, vydá namísto jednotlivých vyjádření koordinované vyjádření a namísto jednotlivých závazných stanovisek koordinované závazné stanovisko. To zahrnuje i jednotné environmentální stanovisko, s výjimkou případů, kdy je jednotné environmentální stanovisko vydáváno současně jako závazné stanovisko k posouzení vlivů na životní prostředí podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.

V praxi tedy, pokud je stejným správním orgánem (tedy buď obecním úřadem obce s rozšířenou působností nebo krajským úřadem) vydáváno jednotné environmentální stanovisko a současně k témuž záměru ještě jiné závazné stanovisko (např. z hlediska památkové péče), musí být tato stanoviska vydána v rámci jednoho koordinovaného závazného stanoviska.

V případě, že je jednotné environmentální stanovisko součástí koordinovaného závazného stanoviska, zkracuje se lhůta pro jeho vydání obecním úřadem obce s rozšířenou působností na 30 dní, s možností prodloužení ve stanovených případech o dalších 30 dní. V případě kompetence krajského úřadu zůstává základní lhůta 60 dní, s možností prodloužení ve stanovených případech o 30 dní.

Všechny požadavky stanovené zákonem o jednotném environmentálním stanovisku zůstávají nedotčeny, včetně náležitostí, platnosti či povinnosti zveřejňování.

Této problematice se bude blíže věnovat metodický pokyn MŽP, resp. MMR.

16) Vzory dokumentů

Budou k dispozici vzory žádosti o jednotné environmentální stanovisko, případně dalších dokumentů?

Ano, MŽP v současné době zpracovává metodické pokyny k aplikaci zákona, jejichž součástí budou vzory některých vybraných dokumentů, především žádosti o vydání jednotného environmentálního stanoviska a vzoru samotného jednotného environmentálního stanoviska.

Vzory budou zveřejněny před nabytím účinnosti zákona.

17) Metodická podpora MŽP

Bude MŽP podporovat kraje a obce při zavádění JES?

MŽP v současné době zpracovává metodické pokyny k aplikaci zákona, jejichž součástí budou vzory některých vybraných dokumentů. V průběhu podzimu roku 2023 je Ministerstvo

připraveno poskytnout správním orgánům maximální možnou metodickou podporu, spočívající kromě distribuce metodických pokynů a souvisejících dokumentů rovněž ve společných jednáních a školeních, tak, aby měly zástupci všech správních orgánů, jichž se vydávání jednotného environmentálního stanoviska týká, možnost přímého kontaktu se zástupci MŽP.